

РЕШЕНИЕ

№ 17424

гр. София, 22.05.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 26 състав, в
публично заседание на 18.06.2024 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Мария Шишкова

при участието на секретаря Цветанка Митакева и при участието на прокурора Христина Христова, като разгледа дело номер **2152** по описа за **2024** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производство по реда на чл. 203 и сл. от Административно -процесуалния кодекс (АПК) вр. чл. 284 – чл. 285 вр. чл. 3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС) и чл. 86, ал. 1 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД).

Образувано е по искова молба на И. Д. Д., ЕГН [ЕГН], депозирана чрез пълномощник – адв. Р. В. от САК, с която са предявени обективно съединени осъдителни иски срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ при Министерство на правосъдието (ГДИН - МП) за обезщетение в размер на 5 000 (пет хиляди) лева за претърпени неимуществени вреди в периода 02.08.2023 г. – 21.12.2023 г., по време на който ищецът е изтърпявал наказание „лишаване от свобода“ в Софийски централен затвор и затворническо общежитие „К.“, в резултат на незаконосъобразно бездействие на служители на ответника, в нарушение на изискванията на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, ведно със законна лихва, считано от 28.02.2024 г. (датата на предявяване на исковата молба) до окончателното изплащане на обезщетението.

В исковата молба се твърди, че ищецът е бил поставен в изключително тежки и нечовешки условия на живот, по смисъла на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, при липса на елементарни хигиенно-битови условия, съжителствал е с множество дървеници, които не са му позволявали да спи и са му причинявали значителни болки и страдания, не само в резултат на ухапванията, но и от непрестанния страх от болестно заразяване. Посочено е, че ищецът не е подавал жалби поради изпитван страх, но такава е била подадена от надзорно-охранителния състав до Столична районна здравна инспекция по повод установена значителна популация от хлебарки и дървеници, в резултат на изключително лошите хигиенно битови условия в С. централен затвор. Изложени са твърдения за проявено бездействие от органите, на които е възложено ръководството и контрола

върху дейността по изпълнение на наказанието. Според ищеца именно това бездействие му е причинило значителен дискомфорт, накърнявало е в некрatk период от време човешкото му достойнство, причинило му е сериозни по интензитет физически и психически страдания и притеснения, нарушения на съня, изпаднал е в безнадеждност и отчаяние, чувствал се е незащитен и малоценен. Отразено е, че при извършената проверка от служители на РЗИ – С. в сградата на Софийски централен затвор тези оплаквания са били потвърдени.

В съдебното заседание ищецът и процесуалният му представител – адв. В. поддържат предявените иски претенция (главна и акцесорна) и фактическите обстоятелства, с които е обоснован искът с правно основание чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС. Уточняват началният период на изтърпяване на наказанието в С. централен затвор, респективно на претендираното обезщетение за вреди, съобразно представената информация от процесуалния представител на ответника, а именно 04.08.2023 г., а не както е заявен в исковата молба – 02.08.2023 г. Считат, че съдът следва да уважи както главния иск, така и акцесорната претенция за законни лихви като доказани и по основание, и по размер. Претендират възстановяване на направените по делото разноски, съобразно представен списък по чл. 80 от ГПК (л. 57). Допълнителни съображения в подкрепа на исковите претенции са изложени от пълномощника в представени по делото писмени бележки, в които е анализирана информацията, съдържаща се в гласните доказателствени средства (л. 65 – л.67).

В писмения отговор на исковата молба (л. 26 – л. 27), процесуалният представител на ответника оспорва исковите претенции и по основание, и по размер. Застъпва становище за липса на данни, а и на ангажирани доказателства относно кумулативното наличие на материално - правните предпоставки, визирани в чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, които дават основание за ангажиране на обективната отговорност на Главна дирекция «Изпълнение на наказанията». Представя доказателства за осъществени мерки за дезинфекция и дератизация на всички помещения в С. централен затвор, включително и на територията на Затворническо общежитие «К.» през исковия период, включително и за обучение на служители на затвора, които да обезпечат провеждане при необходимост и на извънредни мерки, с оглед преодоляване на проблема с популацията от инсекти. Поставен е акцент върху същественото значение на добрата хигиена в помещенията за ограничаване развитието на инсектите като е посочено, че това е задължение на лишените от свобода, съгласно изискванията на чл. 21, ал. 2 от ППЗИНЗС и чл. 176 от ППЗИНЗС. От съда се иска да отхвърли исковите претенции като неоснователни и недоказани. Претендира се юрисконсултско възнаграждение за процесуално представителство.

В съдебното заседание, пълномощникът на ответника поддържа изложеното становище в писмения отговор. Ангажира писмени доказателства за липса на основания за присъждане на претендираното обезщетение за вреди, поради недоказано нарушение на изискванията на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС.

Прокурорът от Софийска градска прокуратура е на становище, че исковите претенции са недоказани и следва да бъдат отхвърлени. Счита, че не са събрани доказателства, установяващи твърдяното нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС по отношение на ищеца. Позовава се на липсата на медицинска документация, а и на оплаквания от ищеца до администрацията на пенитенциарното заведение от неблагоприятното въздействие на хлебарки и дървеници. При условията на алтернативност, застъпва становище за значително завишен размер на претенцията за обезщетение и в този аспект, счита че ако съдът приеме за доказано наличието на елементите от фактическия състав на обективната отговорност по чл. 284, ал.1 вр. чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, да уважи главния иск в значително по-нисък от заявения размер в исковата молба.

Административен съд – София-град, Първо отделение, 26 състав, въз основа на събраните

доказателства, преценени в контекста на становището на страните, прие за установено от фактическа и правна страна:

Ищецът И. Д. Д. е постъпил в Затвора - С. на 04.08.2023 г. за изтърпяване на наложено наказание лишаване от свобода и е освободен на 20.12.2023 г. Преведен е в ЗОЗТ „К.“ на 01.09.2023 г., като в периода 05.09.2023 г. - 16.10.2023 г. е бил разпределен във 2-ра група. Преместен е в 9-та група на 17.10.2023 г., в която е бил до освобождаването му на 20.12.2023 г.

В представена по делото Докладна записка рег. № 5844 от 25.03.2024 г., изготвена от инспектор СДВР в ЗОЗТ «К.» (л. 29 – л. 30), се съдържат данни и за лицата, които са били настанени в спалното помещение на ищеца, конкретизиран е броят им за исковия период, като е посочена общата площ и капацитета на помещенията. Уточнено е, че в рамките на исковия период са извършени две планирани дезинфекции в ЗОЗТ «К.» - на 15.09.2023 г. и на 15.12.2023 г. В представени докладни записки (л. 31 и л. 32), изготвени от снабдител, доставчика в Затвора С., са посочени служителите присъствали при извършване на дейностите по дезинфекция и дератизация и конкретните помещения, в които са осъществени – спално помещение - дърводелна, спално помещение - служебен стол, както и в затворническия стол, всички спални помещения в корпус на 1-ви, 2-ри, 3-ти и 4-ти етаж, кухненски боксове, обособени на етажите, спални помещения, ползвани от 8-ма, 9-та и 10-та групи. Приложени са докладни записки до началника на Затвора – С. относно провеждане на обучение от Столична регионална здравна инспекция на определените със заповед служители в Учебен център П. в периода 01.08.2023 г. – 11.08.2023 г.

Представена е Медицинска справка рег. № 5844 от 25.03.2024 г., издадена от лекаря – ординатор при ЗОЗТ «К.» (л. 33), в която е посочено, че за преобладаващата част от исковия период, през който И. Д. е бил настанен в ЗОЗТ «К.» - 01.09.2023 г. – 20.12.2023 г. той не е посещавал медицинският център с оплаквания по спешност или съобразно установения график, по повод обриви, уртикарии, алергии или ухапвания от насекоми и дървеници, и не му е предписвана противоалергична терапия.

В представената, по реда на чл. 186, ал. 1 вр. чл. 192 от ГПК, информация по делото от Столична регионална здравна инспекция (л. 17 – л. 24) е посочено, че в исковия период в ЗОЗТ «К.» са извършени две проверки по сигнали за наличие на дървеници – на 02.11.2023 г. и на 29.11.2023 г., резултатите, от които са отразени в приложени писмени Констативни протоколи (л. 19 – л. 20 и л. 21 – л. 22). При първата проверка, на 02.11.2023 г. е констатирано наличие на единчни екземпляри на дървеници в спалните помещения № 32 и № 13, а в килия № 17 килия са установени следи от дървеници, но не и живи екземпляри. Единични екземпляри на хлебарки са установени и в килия № 4 и общото санитарно помещение. Установени са екземпляри на дървеници в спално помещение № 19 на 12-група, а в килия № 17 са открити само следи, но не и живи екземпляри. Посочено е, че е извършена проверка на постелъчното бельо, дюшеците и матраците, както и всички други места, които са подходящи за заселване и развитие на дървеници. Дадени са препоръки за извършване на извънредни ДДД обработки срещу постелни дървеници, както в помещенията, така и на постелъчното бельо, като е уточнено и как да бъдат извършени.

В Констативния протокол от 29.11.2023 г. е отразено, че проверката е по инициатива на Министерство на правосъдието по повод сигнал на директора на Софийски централен затвор от 17.11.2023 г. Вzeti са взети проби за микробиологични изследвания от повърхности за контрол на дезинфекциите и стерилизациите (л. 22 – л. 24) а и от персонала. Дадени са препоръки за повишаване степента на дезинфекция на посудата в столовата след връчване на резултатите от изследванията (л. 24 – Констативен протокол от 28.12.2023 г.).

Описаните фактически обстоятелства, установени въз основа на анализа на информацията в

приобщените писмени доказателства се допълва и от показанията на разпитаните свидетели Н. С. А. (л. 48) и Е. О. И. (л. 58 – л. 59), които съдът кредитира като непротиворечиви и излагащи последователно релевантни за делото обстоятелства, но отчита и пряката им заинтересованост от изхода на делото, с оглед близките отношения с ищеца – свид. Е. И. е дългогодишен негов фактически съжител, а свид. А. – участващ в същото процесуално качество (ищец) в предявен иск срещу ГД „Изпълнение на наказанията“ относно същите обстоятелства.

Установените факти дават основание на съда за следните правни изводи:

Ищецът е активно легитимиран да претендира обезщетение по реда на чл. 285, ал. 1 вр. чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС. Исковите претенции са предявени срещу надлежен ответник – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – юридическо лице на бюджетна издръжка, съгласно разпоредбата на чл. 12, ал. 2 от ЗИНЗС. Администрацията на Затвора С., част от която е и администрацията на ЗОЗТ «К.» е включена в административната структура на Главна дирекция «Изпълнение на наказанията» (чл. 12, ал. 3 от ЗИНЗС).

Не са изтекли предвидените в разпоредбите на чл. 110 и чл. 111 б. „в“ от ЗЗД погасителни давностни срокове. Според задължителното тълкуване, дадено с т. 4 на ТР № 3 от 22.04.2005 г. по тълкувателно дело 3/2004 г. на ОСГТК на ВКС, началният момент на погасителната давност при искове за обезщетение за вреди от незаконни действия и/или бездействия на административен орган започва да тече от преустановяването им. Приведено към конкретиката на настоящия казус това е денят, следващ крайната дата на исковия период – 22.12.2023 г.

Разгледани по същество исковите претенции са НЕОСНОВАТЕЛНИ.

Предвиденото в разпоредбата на чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС компенсаторно средство за защита на лишени от свобода за причинени вреди от специализирани органи, отговарящи за изпълнение на наказанието, е приложимо за установени нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. Транспонираната в националното законодателство абсолютна забрана, въведена с чл. 3 от КЗПЧОС - за изтезания, или нечовешко, или унижително отношение, или наказание, включва и поставянето в неблагоприятни условия при изтърпяване на наказание лишаване от свобода. В решенията на ЕСПЧ непротиворечиво се приема, че условията на задържането или отношението към лицата, настанени в места за лишаване от свобода, може да представлява не само унижително, но и нечовешко отношение или дори и двете, в зависимост от интензитета на страданието и/или унижението, изпитано от задържаното лице. Изброените в нормата на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС неблагоприятни условия - „липса на достатъчна жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство, или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност“ не лимитират възможните нарушения и позволяват да се претендират вреди и от други действия и/или бездействия на органите по изпълнение на наказанията.

Съдебната практика на Европейския съд по правата на човека по дела, заведени от български граждани за нарушения на чл. 3 от КЗПЧОС, установява общите принципи и стандарти за преценка относно наличието на нарушение на основното право (Решение по дело Й. срещу България от 02.02.2006 г., Решение по дело Н. срещу България от 24.05.2007 г., Решение по дело М. срещу България от 28.06.2007 г., Решение по дело С. К. срещу България от 27.11.2008 г., Решение по дело Х. и Т. срещу България от 08.07.2014 г., Решение по делото Н. и други срещу България от 27.01.2015 г.). Според въведените критерии, държавата е задължена да осигури на лишените от свобода условия съвместими с уважение към човешкото достойнство, които изключват начини и методи на изпълнение, подлагащи ги на стрес и трудности с интензивност,

която надминава неизбежното ниво на страдание, свързано с лишаването от свободно придвижване, като задължително се отчитат нуждите за поддържане на здравето в добро състояние.

Представените доказателства от ответника за извършвана периодична дезинсекция и дератизация в спалните помещения на ЗОЗТ „К.“ при Затвора С., част от които са и помещенията, в които е настаняван ищецът през исковия период, преценени в контекста на данните от медицинската справка, че не е търсил специализирана медицинска помощ по повод оплаквания от ухапвания от насекоми, хлебарки и дървеници, факт отречен в свидетелските показания на разпитаните свидетели, дават основание на настоящия съдебен състав да приеме, че в конкретния казус не е установен първият елемент от фактическия състав на отговорността по чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС – незаконосъобразно действие и/или бездействие на ответника, довело до подлежащо на обезщетение увреждане на ищеца.

Въпреки безспорно установеното наличие на инсекти – дървеници и хлебарки в помещенията на ЗОЗТ «К.» и в С. централен затвор, специализираната администрация, осъществяваща контрол по изпълнението на наказанията е проявила дължимата грижа и активност за своевременно провеждане на необходимите дейности по дезинфекция и дератизация, за да ограничи развитието на популациите и да минимизира неблагоприятните последици за изтърпяващите наказания, лишени от свобода. В този смисъл, категорично доказателство за ефективността на предприетите действия са констатациите от извършените проверки от СРЗИ, при които са открити единични живи екземпляри и то в отделни помещения, нито от които не е сред помещенията, в които е посочено, че е бил настанен ищецът И. Д.. От съществено значение, според съда са и установената активност от директора на ГД «Изпълнение на наказанията» за провеждане на специализирано обучение на служители от администрацията по осъществяване на дейностите по дезинфекция и дератизация в Обучителния център на СРЗИ в [населено място]. Въпреки, че не може да се отрече, че наличието на инсекти в спалните помещения е от естество да причини не само неприятни усещания, но и телесни увреждания – ухапвания, обриви, сърбеж и др., от съществено значение в настоящия казус е сравнително краткият период на престой на ищеца при тези условия, който е от съществено значение за интензитета на евентуалното вредно въздействие, както и липсата на доказателства, които сочат неефективност на предприетите дължими и необходими грижи от ответната страна за преодоляване на проблема.

В показанията на свидетелите А. и И. се съдържат твърдения за нахапвания по различни части на тялото на ищеца, включително и за посещение на медицинския център в ЗОЗТ „К.“ с подобни оплаквания, които обаче не намират подкрепа в представените по делото писмени доказателства. За да приеме, че в тази им част свидетелските показания не съдържат достоверна информация, съдът взема предвид и, че свид. И. не твърди при посещенията си при ищеца да му е доставяла медицински изделия за преодоляване на твърдените увреждания (кремове, противоалергични препарати), въпреки че му е носила дрехи и постелъчно бельо, нещо повече отрича да е търсена специализирана помощ и след освобождаването му от Затвора на 20.12.2023 г. От съществено значение за предприетите действия от администрацията на ответника за преодоляване на проблема с инсектите е заявеното от свидетелката, че *„Там е забранено да се носят препарати за дезинфекция, защото ги има на лавка, единствено позволяваха кремове против ухапвания от дървеници.“* (л. 59), казано по друг начин както ищецът, така и останалият лишени от свобода са имали осигурен достъп до препарати, които могат да ползват за преодоляване на развитието на популациите от дървеници и хлебарки, и в случай на необходимост същите са могли да се ползват наред с останалите почистващи средства за поддържане на хигиената в спалното помещение.

Съгласно разпоредбата на чл. 204, ал. 4 от АПК незаконосъобразността на бездействието се

установява от съда, пред който е предявен искът за обезщетение. За да бъде квалифицирано бездействието като незаконосъобразно е необходимо да бъде установено неизпълнение на задължение за фактическо действие от административен орган и/или длъжностно лице от администрацията. От съществено значение е да е установено нормативно задължение за изпълнение на такова действие. Представените от ответната страна документи - докладни записки за извършени мероприятия по дезинсекция и дератизация във всички помещения на Затвора С., включително и в ЗОЗТ «К.» съответстват и на данните от извършените проверки от СРЗИ и не се отричат от показанията на разпитаните свидетели.

По делото не са представени доказателства от ищеца за неблагоприятна промяна в здравословното му състояние, която може да бъде приета за настъпила в резултат от ухапвания от дървеници по време на престоя му в затворническото общежитие. Липсват доказателства и относно това, през периода на изтърпяване на наказанието, ищецът да е бил лишен от възможност да ползва специализирана медицинска помощ в случай на увреждане на здравето му, включително и в резултат на ухапвания, обриви и др. симптоми, характерни за въздействието на дървеници. Няма данни ищецът да е имал необходимост и да се е възползвал от така предоставената постоянна медицинска грижа в мястото за лишаване от свобода, в което е изтърпявал наказанието си.

В този смисъл, според настоящия съдебен състав не е доказано бездействие на администрацията на Затвора С. и на ЗОЗТ „К.“ при изпълнение на задълженията по чл. 3 от ЗИНЗС по отношение на условията, при които ищецът И. Д. е изтърпявал наложеното му наказание лишаване от свобода в периода 04.08.2023 г. – 20.12.2023 г. Липсата на доказателства, установяващи неправомерно действие и/или бездействие на администрацията, както и на конкретно причинени на ищеца вреди от въздействието на дървеници дава основание на настоящия съдебен състав да приеме за недоказана по основание исковата претенция по чл. 284, ал.1 вр. чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС. Вредата е отрицателна последица, която засяга неблагоприятно имуществени права и/или нормативно установени нематериални блага и интереси на увредения. На обезщетение подлежат единствено преките вреди, които са типична, обективно настъпваща и необходима последица на вредоносно поведение, закономерно следствие от увреждането. За да подлежат на обезщетение вредите следва да бъдат и непосредствени, т. е. да са настъпили по време и място след противоправния резултат. Правната теория и съдебната практика са константни и непротиворечи по въпроса, че обезщетение за неимуществени вреди може да бъде присъдено само за конкретно претърпени физически и психически болки, страдания и неудобства.

Понятието "справедливост", използвано в чл. 52 от ЗЗД, не е абстрактно, а предполага преценка на конкретни обективно съществуващи обстоятелства, от значение за правилното определяне не само на размера, но и на основанията за присъждане на обезщетение. В този смисъл, по справедливост се определя и естеството и характера на страданието, което се обезщетява.

При липса на доказателства за твърдяното неправомерно действие или бездействие от ответната администрация, а и за реално настъпили неимуществени вреди за ищеца от вида на посочените в исковата молба, не може да бъде ангажирана обективната отговорност по чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС. От събраните по делото доказателства не се установява в периода на изтърпяване на наказанието от 04.08.2023 г. – 20.12.2023 г. ищецът да е бил подложен на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение, включително и условията, при които е пребивавал в спалните помещения на Софийски централен затвор и Затворническо общежитие «К.» да са били неблагоприятни, създаващи предпоставки за уронване на човешкото му достойнство, пораждащи чувство на страх, незащитеност или малоценност. В настоящия казус, съдът счита, че не се установи нарушение на законовите гаранции, предвидени в чл. 3 от ЗИНЗС. На ищеца са

осигурени адекватни на условията, при които е изтърпявал наказание лишаване от свобода, средства за преодоляване и превенция на развитието на популациите от дървеници и хлебарки в помещенията, включително и медицинска помощ, въпреки че категорично е установено, че не се е ползвал от тях, включително и от възможността да си закупи препарати за дезинфекция и дератизация, достъпни на лавка. При липса на конкретно установени случаи на ухапвания или други увреждания на здравословното състояние на ищеца през процесния период, в резултат именно на наличието на инсекти, не може да се твърди, че условията, при които е изтърпявал наложеното му наказание са били унижителни и нечовешки, и отговарят на критериите по чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС.

Предвид изложеното, исковата претенция с правно основание чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС като недоказана по основание и размер следва да бъде отхвърлена. Отхвърлянето на главния иск предполага и неуважаване на акцесорната претенция за законни лихви.

При този изход на делото, своевременно заявеното искане за присъждане на разноски за юрисконсултско възнаграждение за процесуално представителство на ответника следва да бъде уважено, на основание чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС вр. чл. 78, ал. 8 от ГПК вр. чл. 37 от Закона за правната помощ вр. чл. 24 от Наредбата за заплащане на правната помощ, като в тежест на ищеца се възложи заплащане на сумата от 100 лева.

Мотивиран от изложеното, Административен съд София – град, Първо отделение, 26 състав

Р Е Ш И:

ОТХВЪРЛЯ предявените от И. Д. Д., ЕГН [ЕГН], срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“– [населено място], [улица] обективно съединени осъдителни иски за обезщетение в размер на 5 000 (пет хиляди) лева на причинени му неимуществени вреди в периода 02.08.2023 г. – 21.12.2023 г., по време на който е изтърпявал наказание „лишаване от свобода“ в Софийски централен затвор и затворническо общежитие „К.“, в резултат на незаконосъобразно бездействие на служители на ответника, в нарушение на изискванията на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, ведно със законна лихва, считано от 28.02.2024 г. (*датата на предявяване на исковата молба*) до окончателното изплащане на обезщетението.

ОСЪЖДА И. Д. Д., ЕГН [ЕГН], да заплати на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“– [населено място], [улица], **сумата от 100 (сто) лева**, разноски за юрисконсултско възнаграждение.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд – София – град в 14 – дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: